

Логопедичната терапия при афазия след инсулт: гледната точка на засегнатите семейства в България

Катерина Щерева¹, Елена Бояджиева-Делева¹, Емануела Щика¹, Андреа Божилова¹,
Явор Грънчаров²

¹Софийски университет „Св. Климент Охридски“, ФНОИ, катедра „Логопедия“

²Софийски университет „Св. Климент Охридски“, ФНОИ, катедра „Визуални изкуства“

Резюме. Афазията представлява едно от най-честите неврогенни комуникативни нарушения, настъпващи вследствие на инсулт, и оказва значимо въздействие върху качеството на живот на засегнатите лица и техните семейства^{1,2,3}. Европейският план за действие при инсулт (Stroke Action Plan for Europe 2018–2030) подчертава необходимостта от ранна и интензивна логопедична терапия като част от мултидисциплинарната рехабилитация^{4,5}. Въпреки това, в България прилагането на тези препоръки остава ограничено поради липса на стандарти, клинични пътеки и координация между специалистите⁶.

Целта на настоящото изследване е да се проучи информираността на семействата на лица с афазия след инсулт относно логопедичната терапия, нейната достъпност и възприеманата ефективност. Проведено е анкетно проучване с 61 участници, попълнили онлайн въпросник, включващ 21 въпроса от затворен и отворен тип. Анализът разкрива, че по-голямата част от респондентите са жени (90.2%) на възраст 41–60 години, които поемат основната грижа за близките си⁷. Въпреки че 91.8% свързват афазията с инсулт, една трета не са сигурни в това⁸. Почти половината от анкетираните посочват, че техният близък не е посещавал логопед, а 45% не могат да оценят ефективността на терапията^{3,9}. Повечето респонденти считат, че информацията за логопедичните услуги трябва да бъде предоставяна от невролог или логопед, а 73.8% оценяват сътрудничеството между медицинските специалисти и логопедите като недостатъчно⁶. Почти всички участници (93.4%) заявяват готовност да участват в образователни семинари, което подчертава нуждата от системна информационна подкрепа.

Резултатите показват, че семействата са позитивно настроени към логопедичната терапия, но се нуждаят от повече информация и подкрепа. Препоръчва се разработването на образователни инициативи, достъпни материали и онлайн ресурси, които да подпомагат информираността и активното участие на семействата в процеса на рехабилитация^{10,11}.

Speech and Language Therapy for Post-Stroke Aphasia: The Perspective of Affected Families in Bulgaria

Katerina Shtereva¹, Elena Boyadzhieva-Deleva¹, Emanuela Shtika¹, Andrea Bozhilova¹, Yavor Grancharov¹

¹Sofia University "St. Kliment Ohridski", Faculty of Educational Studies and the Arts, Department of Logopedics

²Sofia University "St. Kliment Ohridski", Faculty of Educational Studies and the Arts, Department of Visual Arts

Abstract. Aphasia represents one of the most common neurogenic communication disorders resulting from stroke and has a significant impact on the quality of life of affected individuals and their families^{1,2,3}. The *Stroke Action Plan for Europe 2018–2030* emphasizes the importance of early and intensive speech and language therapy as an essential part of multidisciplinary rehabilitation^{4,5}. However, in Bulgaria, the implementation of these recommendations remains limited due to the lack of standards, clinical pathways, and coordination among professionals⁶.

The aim of this study is to examine the awareness of families of individuals with post-stroke aphasia regarding speech and language therapy, its accessibility, and perceived effectiveness. A survey was conducted among 61 participants who completed an online questionnaire containing 21 closed and open-ended questions. The analysis revealed that the majority of respondents were women (90.2%) aged 41–60 years, who typically assume primary caregiving responsibilities⁷. Although 91.8% associate aphasia with stroke, one-third were unsure of this connection⁸. Nearly half of the respondents reported that their relative had never attended speech and language therapy, and 45% were unable to assess its effectiveness^{3,9}. Most participants believe that information about available speech therapy options should be provided by a neurologist or a speech-language therapist, while 73.8% rated the cooperation between medical professionals and speech therapists as insufficient⁶. Almost all participants (93.4%) expressed willingness to attend educational seminars, highlighting the need for systematic informational support.

The results indicate that families hold a positive attitude toward speech and language therapy but require more information and professional support. It is recommended that educational initiatives, accessible materials, and online resources be developed to enhance awareness and promote the active participation of families in the rehabilitation process^{10,11}.

Библиография

[1] Brady MC, Kelly H, Godwin J, Enderby P, Campbell P. Speech and language therapy for aphasia following stroke. *Cochrane Database Syst Rev*. 2016;2016(6):CD000425. Published 2016 Jun 1. doi:10.1002/14651858.CD000425.pub4

[2] Chapey, R. *Language intervention strategies in aphasia and related neurogenic communication disorders* (5th ed.), 2008, Lippincott Williams & Wilkins.

[3] Ansaldo AI, Saidi LG. Aphasia therapy in the age of globalization: cross-linguistic therapy effects in bilingual aphasia. *Behav Neurol*. 2014;2014:603085. doi:10.1155/2014/603085

[4] Norrving B, Barrick J, Davalos A, et al. Action Plan for Stroke in Europe 2018-2030. *Eur Stroke J*. 2018;3(4):309-336. doi:10.1177/2396987318808719

[5] Brady, M. C., Clark, A. M., Enderby, P., et al. European Stroke Organisation (ESO) guideline on aphasia rehabilitation. *Eur Stroke J*, 2025, 10(1), 5–36. <https://doi.org/10.1177/23969873241242173>

[6] Щерева, К., Бояджиева-Делева, Е., Щика, Е., Божилова, А., Грънчаров, Я. Предизвикателства и перспективи пред българските логопеди при терапия на афазия. В: *Сборник от Осма научна конференция с международно участие "Общественото здраве: интердисциплинарност, политики и качество"*, Благоевград: Университетско издателство „Неофит Рилски“, 2025, под печат

[7] Greenwood N, Mackenzie A, Cloud GC, Wilson N. Informal primary carers of stroke survivors living at home-challenges, satisfactions and coping: a systematic review of qualitative studies. *Disabil Rehabil*. 2009;31(5):337-351. doi:10.1080/09638280802051721

[8] Code C, Herrmann M. The relevance of emotional and psychosocial factors in aphasia to rehabilitation. *Neuropsychol Rehabil*. 2003;13(1-2):109-132. doi:10.1080/09602010244000291

[9] Hilari K, Byng S. Health-related quality of life in people with severe aphasia. *Int J Lang Commun Disord*. 2009;44(2):193-205. doi:10.1080/13682820802008820

[10] Simmons-Mackie N, Raymer A, Armstrong E, Holland A, Cherney LR. Communication partner training in aphasia: a systematic review. *Arch Phys Med Rehabil*. 2010;91(12):1814-1837. doi:10.1016/j.apmr.2010.08.026

[11] Burton B, Isaacs M, Brogan E, et al. An updated systematic review of stroke clinical practice guidelines to inform aphasia management. *Int J Stroke*. 2023;18(9):1029-1039. doi:10.1177/17474930231161454

Адрес за кореспонденция:

проф. д-р Катерина Щерева

Имейл: kshtereva@uni-sofia.bg

Тел. 0898 795 413